

5. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN= LINK&P2 1DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=apvu_2015_6_15](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=apvu_2015_6_15)<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-20>;

6. Висновок генерального директорату з прав людини та верховенства права ради Європи стосовно проекту закону № 7279 Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : веб-сайт. URL : <https://rm.coe.int/coe-ukraine-law-on-misdemeanours-oct-2018-final/16808eaeaf>;

7. Президент підписав закон про відтермінування запровадження інституту кримінального проступку : веб-сайт. URL : [https://www.president.gov.ua/news/ prezident-pidpisav-zakon-pro-vidterminuvannya-zaprovadzhenny-58977](https://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-pro-vidterminuvannya-zaprovadzhenny-58977);

8. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

«ПРАВОВИЙ СТАТУС КРИПТОВАЛЮТИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ»

Казначесва Д.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального права і кримінології
Харківський національний університет внутрішніх справ
м. Харків
Дорош А.О.
курсантка факультету № 2
Харківський національний університет внутрішніх справ
м. Харків

В рамках теорії кримінального права посягання, що здійснюються з використанням криптовалют або здійснюються в сфері її обігу, не мають самостійного законодавчого визначення, також не закріплено і поняття самої криптовалюти. Відповідно на даному етапі в рамках кримінального закону можна сказати, що криптовалютною злочинності в нашій державі юридично не існує. Разом з тим, криптовалютная злочинність настільки динамічно розвивається в світових масштабах, в тому числі і в Україні, що її ігнорування є неможливим. Звісно ж, що без початкового законодавчого визначення базових понять неможливо розробити і ефективні заходи кримінально-правової охорони криптовалютних відносин і повноцінних заходів відповідальності за злочини з її використанням

Криптовалюти - децентралізовані конвертовані цифрові валюти, засновані на математичних принципах, які генеруються і управляються автоматично за допомогою програмного забезпечення. Паралельно з впровадженням криптовалют широкое поширення отримала і технологія блокчейн, на основі якої функціонує найпопулярніша криптовалюта в світі - біткоїн.

На сьогодні, з одного боку не можна заперечити факту широкого розповсюдження операцій з криптовалютами та їх використання, а з іншого боку – факту відсутності поняття криптовалюти у національному законодавстві, визначення її правового статусу.

Однією з сучасних тенденцій розвитку інформаційних технологій є поширення застосування криптовалют. Однак, наразі у світі не сформувалася стала термінологія та уніфіковані підходи до визначення, регулювання й економіко-правового обґрунтування використання криптовалют.

Наразі немає єдиної думки щодо визначення терміна «криптовалюта». Деякі науковці відносять криптовалюту до «віртуальної валюти» та називають інноваційною мережею платежів і новим видом грошей, інші заперечують «причетність» криптовалют до грошей та називають «цифровим активом», інші визначають криптовалюту як окремий об'єкт цивільних прав.

На законодавчому рівні однією зі спроб правового визначення обігу, використання, зберігання та проведення операцій за допомогою криптовалют стали проект Закону України

«Про обіг криптовалюти в Україні», реєстр. № 7183 від 06.10.2017 р.) та проект Закону України «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні», реєстр. № 7183-1 від 10.10.2017 р.). Проект Закону України «Про обіг криптовалюти в Україні» давав визначення криптовалюти як «програмного коду (набір символів, цифр та букв), що є об'єктом права власності, який може виступати засобом міни, відомості про який вносяться та зберігаються у системі блокчейн...». У той же час, ч. 1 ст. 1 проекту Закону «Про стимулювання ринку криптовалют» визнає криптовалютою «децентралізований цифровий вимір вартості, що може бути виражений в цифровому вигляді та функціонує як засіб обміну, збереження вартості або одиниця обліку, що заснований на математичних обчисленнях, є їх результатом та має криптографічний захист обліку». Однак, на сьогодні, обидва законопроекти відкликані.

Віртуальній валюті притаманні функції фіатних валют. Вона є мірою вартості, може вимірювати вартість товарів як і реальна валюта. При цьому не можна сказати, що в економічному світовому співтоваристві є єдиний підхід до розуміння суті криптовалюти. Так, наприклад, Сінгапурське законодавство визначає біткоїн товаром і прирівнює його купівлю до купівлі програмного забезпечення. У Німеччині це «приватні гроші», а в США - це децентралізована віртуальна валюта. У Болівії та Еквадорі заборонено використання криптовалют. У США, Німеччині, Сінгапурі діють обмеження на обіг криптовалюти. В Японії біткоїн визнається легальним засобом платежу. А КНР нещодавно розпочала тестування цифрового юаня. Більшість розвинених країн адаптують своє законодавство для регулювання обігу криптовалют.

Таким чином, навіть на міжнародному рівні на сьогодні відсутня єдність щодо визначення поняття та правової природи криптовалюти. Вітчизняна правова теорія і практика, як і більшість зарубіжних країн, також не вирішила цю проблему. Так, через свої технологічні особливості Bitcoin не може бути визнаний «електронними грошима», оскільки він не містить зобов'язання емітента з його погашення, не має єдиного емісійного центру і не прив'язаний до жодних готівкових або безготівкових коштів.

З точки зору кримінального права, залишається невирішеним питання про місце криптовалюти серед ознак складу злочину. Чи можна визнати криптовалюту засобом або предметом злочину, а можливо як першим так і другим, або взагалі залишити за рамками складу злочину.

Аналіз правозастосовної практики свідчить, що визнання криптовалюти в якості засобу вчинення злочину здебільшого у судів не викликає сумнівів та заперечень. Суди не відчують труднощів при кваліфікації діянь, в яких криптовалюта виступає як засіб вчинення злочинів, наприклад, пов'язаних із незаконним обігом зброї, наркотичних засобів, порнографії тощо. Операції з криптовалютою розглядаються як докази у кримінальній справі. Незважаючи на відсутність коштів ідентифікації користувачів криптовалют за номерами гаманців, інформація про транзакції використовується для перевірки підозр і уточнення обставин у справі. Також операції з використанням криптовалюти широко застосовуються при вчиненні злочинів щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванні тероризму.

Використовуючи розрахунки в криптовалютою, правопорушник максимально відсторонюється від контакту з потенційним покупцем, залишає мінімум слідів злочинного діяння, а виключаючи візуальний контакт і спілкуючись за допомогою інтернет-месенджерів, істотно ускладнює виявлення і розслідування такого виду злочинів. Також криптовалюта може виступати і в якості предмету злочину. На сьогоднішній день вона може бути як самостійним засобом платежу, так і засобом обміну на будь-яку іншу валюту. З урахуванням анонімності операцій криптовалюта є досить привабливою формою незаконної винагороди. Невизнання її предметом названих вище злочинів може спричинити фактичну легалізацію незаконних винагород у цій формі. Саме тому актуальним на сучасному етапі є питання визнання криптовалюти предметом злочинів проти власності. Слід зазначити, що предмету злочинів проти власності традиційно притаманні певні ознаки, серед яких економічна (вартість), фізична (матеріальність), юридична (приналежність іншій особі). Що стосується економічної ознаки, то вважаємо, що вона властива криптовалюті, тому що існує певний її курс до офіційної валюти, на сьогодні криптовалюта може виступати засобом платежу за звичайні товари або послуги. Так, Subway, Amazon, Ebay і ряд інших організацій приймають до оплати біткоїн. Юридична ознака також притаманна криптовалюті, оскільки, незважаючи на анонімність гаманців, вони комусь належать, і якщо конкретний гаманець не належить певній особі, то для

нього він чужий. Більш складне питання з фізичною ознакою. Предмет злочинів проти власності матеріально повинен бути окреслений в просторі (тобто повинен перебувати в твердому, рідкому або газоподібному стані, бути живим або неживим).

Проте в сучасній кримінально-правовій літературі все частіше піднімається питання питання про те, що об'єкти права власності в умовах сучасного інформаційного суспільства не обов'язково повинні мати матеріальну природу, тому як відносинам власності в юридичному та економічному сенсі схильні і нематеріальні блага.

Так, наприклад, Радутний О.Е. та Ганжа О.Г. вважають, що у широкому розумінні криптовалюти можливо розглядати як засіб вчинення злочину, або як його предмет, якщо під останнім розуміти не тільки речі матеріального світу, з певними властивостями яких закон пов'язує наявність ознак того чи іншого злочину, але й інші явища (сюди, крім самої криптовалюти, слід відносити електричну або теплову енергію, інформацію тощо)[1, с. 169].

На думку Ю.А. Дорохіної, хоча криптовалюти є одним із видів віртуальних фінансових інструментів, проте їм притаманні всі ознаки предмета злочинів проти власності, а саме: фізичні ознаки характеризуються можливістю вимірювати їх у певних одиницях, ними можна торгувати на електронній біржі, тобто такий предмет можна вилучити; щодо соціально-економічної складової, то криптовалюти мають певну мінову і споживчу вартість, а з точки зору юридичної ознаки – криптовалюти є чужим для винного майном [1, с. 170].

На нашу думку, фізична ознака криптовалюти як предмету злочинів полягає у її специфічній формі – цифровому коді.

Таким чином, існує практична необхідність визнання криптовалюти як предмету злочинів проти власності. Так, часто мають місце випадки її незаконного заволодіння шляхом обману. Наприклад, аналоги банку, що надають послуги «електронного гаманця», зникають безслідно (так звані фейкові гаманці), деякі просто переводять кошти клієнтів на інші рахунки, використовуються фальшиві гаманці та інші способи незаконно заволодіння криптовалютою. У разі невизнання криптовалюти предметом злочинів проти власності, всі незаконні дії, що виникають у віртуальному просторі не зможуть отримати належної кримінально-правової оцінки, а винні особи не будуть притягнуті до відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Дорохіна Ю.А. Злочини проти власності. Теоретико-правове дослідження : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2016. 744 с.
2. Радутний О.Е., Ганжа О.Г. Криптовалюта як нова дотична фінансового і кримінального права // Вороновські читання (Співвідношення матеріального та процесуального в регулюванні фінансових відносин): матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 4-5 жовтня 2017 р.). С. 166-170.

«ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПОТЕРПІЛОЇ ОСОБИ ПРИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ»

Кісілюк Е.М., к.ю.н., доцент,
начальник відділу професійної підготовки управління
професійної освіти та науки Департаменту персоналу
Міністерство внутрішніх справ України
м. Київ

За останні роки до норм про відповідальність за кримінальні правопорушення проти статевої свободи і недоторканості особи було внесено багато змін, які, в свою чергу, сприяли тому, що все більше уваги науковці та практики звертають саме на особливості застосування законодавства у сфері забезпечення статевої свободи та статевої недоторканості особи. Невід'ємним елементом кримінально-правової характеристики будь-якого кримінального правопорушення проти статевої свободи і недоторканості особи, яка здійснюється при їх кваліфікації, є встановлення потерпілої особи від такого кримінального правопорушення.